

MUHTASARI WA TAARIFA YA ATHARI ZA MAZIGIRA

1. UTANGULIZI

Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula (NFRA) ni mojawapo ya taasisi za umma zilizoanzishwa kama Wakala wa Utendaji chini ya Wizara ya Kilimo, Usalama wa Chakula na Ushirika (MAFC) ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa lengo la kuhakikisha usalama wa chakula kitaifa. Lengo kuu la Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula ni kuhakikisha usalama wa chakula nchini kwa kukabiliana na upungufu wa chakula kupitia ununuzi, uhifadhi, na utoaji wa akiba ya chakula kwa ufanisi na kwa gharama nafuu.

Wakala huu ulianzishwa na Sheria ya Taasisi za Utendaji Na. 30 ya mwaka 1997 na kuanza kutumika tarehe 1 Julai, 2008 kupitia Amri ya Wakala wa Utendaji (NFRA) (Uanzishwaji) ya mwaka 2008, Tangazo la Serikali Na. 81 lililochapishwa tarehe 13 Juni 2008. Utawala, majukumu, mamlaka na uwajibikaji wa Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula yanasimamiwa na Sheria ya Taasisi za Utendaji ya mwaka 1997 pamoja na nyaraka za muundo zilizomo kwenye Amri ya Waziri ya mwaka 2008.

Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imepokea mkopo wa masharti nafuu kutoka Poland kwa ajili ya gharama za Mradi wa Kuongeza Uwezo wa Uhifadhi (SCEP). Mradi huu unatekelezwa na Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula (NFRA) ambao ulianzishwa na Sheria ya Taasisi za Utendaji Na. 30 ya mwaka 1997 na kuanza kutumika tarehe 1 Julai, 2008. Lengo kuu la NFRA ni kukidhi mahitaji ya dharura ya chakula nchini baada ya maafa na kuboresha ufanisi wa usimamizi wa uhifadhi wa nafaka. Kwa sasa, NFRA inapanga kujenga mfumo bora wa kuhifadhi nafaka kupitia ujenzi wa silos za kisasa katika maeneo nane yaliyoteuliwa, na Makambako ni mojawapo ya maeneo hayo.

Kwa sababu ya utata na unyeti wa mradi huu, NFRA inafanya Tathmini ya Athari za Mazingira na Jamii (ESIA) kwa ajili ya kupanua vituo vya kuhifadhi nafaka Makambako, Wilaya ya Njombe, Mkoa wa Njombe na imewateua Beyond Nature Limited kuwa "Mshauri"; kampuni iliyothibitishwa na kusajiliwa na Baraza la Taifa la Usimamizi wa Mazingira (NEMC) kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Sura ya 191 ya mwaka 2004 (EMA, 2004) na Kanuni za Tathmini na Ukaguzi wa Athari za Mazingira GN Na. 349 ya 2005. Utafiti huu wa ESIA ulifanyika kati ya Januari 2017 na Aprili 2017.

2. MAELEZO YA MRADI

Eneo lililopendekezwa kwa ajili ya upanuzi wa vituo vya kuhifadhi nafaka (ujenzi wa Silos na Ghala) liko katika Latitudo S08.84500 na Longitudo E034.81395 na kimo cha mita 166 juu ya usawa wa bahari katika Mtaa wa Majengo, Kata ya Majengo, Wilaya ya Njombe, Mkoa wa Njombe. Ukubwa wa ardhi utakaofunikwa na mradi uliopendekezwa ni hekta 0.5. Eneo la mradi ni eneo lililopangwa kwa ajili ya maendeleo ya viwanda, hata hivyo eneo hili linafaa sana kwa shughuli za makazi, biashara, na/au shughuli za kijamii hasa kwa wenye kipato cha kati.

Eneo la mradi halijafanyiwa ujenzi wowote isipokuwa utafiti wa upembuzi yakinifu ambao umefanyika katika eneo lote la mradi. Vifaa vya mradi vilivyopo sasa ni pamoja na jengo la utawala, daraja la kupimia uzito, na eneo la kuegesha magari. Upande wa magharibi mwa eneo hilo kuna nyumba za makazi takriban mita 100 kutoka eneo la mradi uliopendekezwa.

Kwa sasa, mradi huu unatarajiwa kuwa na mambo yafuatayo:

- Silos na ghala
- Barabara za ndani (sakafu ngumu)
- Mfumo wa maji ya mvua
- Ofisi
- Chumba cha udhibiti
- Vyoo
- Kantini
- Maghala

3. MUUNDO WA KISERA, KIUTAWALA NA KISHERIA

Tanzania imejitolea kufikia lengo la maendeleo endelevu. Sera na sheria kadhaa zinazohusiana na maendeleo ya miji ni pamoja na Sera ya Taifa ya Mazingira (NEP) ya 1997, Sera ya Viwanda ya Ujenzi (2003), Sera ya Taifa ya Ardhi (1995), Sera ya Taifa ya Maendeleo ya Makazi (2000), Sera ya Taifa ya Jinsia (2002), Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Sura ya 191 ya 2004, Sheria ya Mipango ya Miji (2007), Sheria ya Ardhi Na. 4 ya 1999, Sheria ya Afya na Usalama Mahali pa Kazi (2003), Sheria ya Usajili wa Wakandarasi (1997), Sheria ya Wahandisi na Wakadiriaji Majenzi (1997), Sheria ya Kuzuia na Kudhibiti UKIMWI ya mwaka 2008, Sheria ya Serikali za Mitaa (Marekebisha Mbalimbali) ya mwaka 1999, Dira ya Maendeleo ya Tanzania 2025, na Kanuni za Tathmini na Ukaguzi wa Athari za Mazingira (2005).

4. USHIRIKI WA WADAU NA UJUMUISHAJI WA UMMA

Kwa ujumla, maoni na wasiwasi wa wadau wengi yanaunga mkono mradi uliopendekezwa. Maoni yote yaliyopokelewa kutoka kwa wadau yalikusanywa, kufupishwa, na kupangwa ili kubaini masuala ambayo yanapaswa kushughulikiwa katika EIA kamili na ya kina. Matriz yenye ratiba ya ziara iliyopangwa iliandaliwa ili kuongoza timu kufanya mashauriano na wadau wote waliotambulika. Wadau walitambuliwa kwa kutumia mbinu rahisi kama vile mitandao, mapitio ya maandiko na mahojiano.

Mchakato huu uliruhusu kuanzishwa kwa njia ya mawasiliano kati ya Mradi na umma. Wadau waliotambuliwa ni pamoja na lakini sio tu Kamati ya Maendeleo na Mazingira ya Mtaa wa Majengo, Kamati ya Maendeleo ya Kata ya Majengo, Halmashauri ya Mji wa Makambako, Mamlaka ya Maji Safi na Usafi wa Mazingira ya Mji wa Makambako, Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Njombe, Ofisi ya Mkuu wa Wilaya ya Njombe na wengineo.

Masuala makuu na wasiwasi uliotolewa yalikuwa ni pamoja na:

- Fursa za ajira
- Utupaji na usimamizi wa taka
- Uzingatiaji wa afya, usalama na ulinzi
- Ongezeko la mapato ya serikali
- Mandhari ya eneo
- Uhamasishaji wa UKIMWI/UKIMWI na programu za afya

5. TATHMINI YA ATHARI

Utambulisho wa athari katika EIA hii ulilenga kuhakikisha kuwa athari zote zinazoweza kutokea zinatambuliwa na kushughulikiwa. Timu ya EIA ilitumia zana za kutambua athari mbalimbali hasa athari hasi. Athari hizi zilitambuliwa wakati wa mikutano ya mashauriano na wadau, mahojiano, mapitio ya maandiko, na uchunguzi. Baadhi ya masuala/athari zilizotambuliwa hivyo zilichukuliwa kama athari zinazoweza kutokea.

(a) Awamu ya Ujenzi

Athari Chanya zilizotambuliwa ambazo zitatokea wakati wa ujenzi ni kuundwa kwa fursa za ajira, ongezeko la faida kwa jamii na uchumi wa ndani, ukuaji wa uchumi na fursa za biashara.

Athari hasi zilizotambuliwa ambazo zitatokea wakati wa awamu ya ujenzi ni Kupotea kwa uoto wa asili, Kelele na Mtikisiko, Kupungua kwa ubora wa hewa ikiwa ni pamoja na uchafuzi wa vumbi, Erosion ya udongo, Hatari za usalama na afya ya umma, Thamani ya mandhari, Migogoro ya kijamii kutokana na wafanyakazi kutoka nje, Upatikanaji na matumizi ya maji pamoja na athari za mabaki na mkusanyiko.

(b) Awamu ya Uendeshaji

Athari Chanya zinazohusishwa na awamu ya uendeshaji ni pamoja na faida kwa serikali, fursa za ajira, fursa za biashara, kuboreshwa kwa viwango vya maisha.

Athari hasi zilizotambuliwa ambazo zitatokea wakati wa awamu ya uendeshaji ni hatari za usalama na athari za afya ya umma, athari kutoka kwa shughuli zinazosaidia, kupungua kwa ubora wa hewa, uchafuzi wa udongo na maji, ongezeko la matumizi ya umeme, kelele na mtikisiko, ongezeko la trafiki ya magari, uharibifu wa miundombinu na kupungua kwa thamani ya mandhari.

(c) Awamu ya Kusitisha Mradi

Athari Chanya zinazohusishwa na awamu ya kusitisha mradi ni ukarabati wa eneo la mradi baada ya kubomoa na kuundwa kwa fursa za ajira za muda mfupi. Na athari hasi za kimazingira ambazo zitahusishwa na awamu hii ni uzalishaji wa taka ngumu, uzalishaji wa vumbi, ongezeko la kelele na mtikisiko, na kupoteza ajira.

6. HATUA ZA KUPUNGUZA ATHARI

Hatua nyingi za kupunguza athari zilizowekwa ni mbinu bora za uhandisi ambazo zitatekelezwa katika awamu zote za mradi. Hatua zingine kubwa za kupunguza athari zinazopaswa kuzingatiwa ni pamoja na:

- Mkandarasi atahakikisha kuwa kelele kutoka eneo la ujenzi na kambi zinazingatia viwango vya kitaifa
- Trafiki ya magari kupitia jamii itakwepwa kadiri iwezekanavyo. Njia za mradi zitaidhinishwa na washauri wa usimamizi
- Kasi ya magari itakuwa ndogo, na honi hazitatumika wakati wa kupita katika au karibu na jamii
- Magari yatakuwa na kifaa cha kuzima moshi ili kupunguza uzalishaji wa kelele
- Harakati za magari yote ya mradi na wafanyakazi zitadhibitiwa ndani ya maeneo ya kazi ili kuepuka uchafuzi wa kelele
- Saa za kazi za shughuli za ujenzi ndani/karibu na jamii zitapunguzwa kati ya saa 2 asubuhi hadi saa 12 jioni
- Mawasiliano na jamii yataendelezwa. Mfumo wa kushughulikia malalamiko utawekwa ili kushughulikia malalamiko ya jamii
- Wafanyakazi watatumia vifaa vya usalama kwa ajili ya ulinzi wa masikio (earmuffs na ear-plugs) kulingana na Sheria ya OSH ya Tanzania
- Msingi wa kituo cha silos utaundwa ili kupunguza athari ya mtikisiko

7. USIMAMIZI WA ATHARI ZA MAZINGIRA NA JAMII

Mpango wa Usimamizi wa Athari za Mazingira na Jamii umeonyeshwa katika Jedwali 17. ESMP wakati wa utekelezaji wa mradi ni muhimu ili kupima mafanikio ya hatua za kupunguza athari. Mkandarasi atatekeleza vipengele vinavyohusiana na awamu halisi za ujenzi na uendeshaji. NFRA itakuwa na jukumu la utekelezaji wa jumla wa ESMP.

Gharama zilizokadiriwa za kutekeleza hatua za kupunguza athari ni za kuashiria tu. Zaidi ya hayo, ESPM inajumuisha makadirio ya gharama za hatua hizo ili mhusika wa mradi aweze kupanga bajeti ya fedha zinazohitajika. Bili sahihi za kiasi zinapaswa kutoa takwimu halisi. Kwa hali yoyote, mshauri alitumia uamuzi wa taarifa kutoa takwimu hizi.

Mradi utahakikisha kuwa shughuli zinazosababisha athari kwa mazingira zinasimamiwa kwa njia ya kina, ya kimfumo, iliyopangwa, na iliyoandikwa. Mwekezaji atawasiliana mpango wa usimamizi wa athari za mazingira na mpango wa ufuatiliaji wa mazingira na jamii kwa wafanyakazi wake na wakandarasi ili kuhakikisha utekelezaji unafanywa ipasavyo.

Zaidi ya hayo, Mwekezaji atahakikisha upatikanaji wa rasilimali zinazohitajika kwa utekelezaji wa mpango wake wa usimamizi wa mazingira. Mpango huo pia utafuatiliwa ili kuhakikisha kuwa malengo ya mazingira yanatimizwa. NFRA itafanya ukaguzi wa mara kwa mara na kuwasiliana ripoti ya ukaguzi kwa uongozi wa juu ili kuhakikisha uendeleu wa mfumo wa usimamizi wa mazingira.

8. TAHMINI YA RASILIMALI

Gharama za upanuzi uliopendekezwa wa kituo cha kuhifadhi nafaka Makambako ni Dola za Kimarekani 6,969,246.31 na itagharamia gharama za mitambo na mashine; ujenzi wa kiraia na majengo; umeme na ICT; na masuala mtambuka (mfano tathmini ya athari za mazingira na jamii, uratibu na usimamizi wa mradi). Gharama zilizokadiriwa za kupunguza athari hazijumuishi gharama za mazingira, ambazo hazikuweza kuhesabiwa kwa usahihi. Kwa kuwa baadhi ya athari zitajulikana tu wakati wa awamu ya ujenzi, gharama za hizi pia zitakuwa za muda mfupi; hasa ikiwa hatua za kupunguza athari zitatekelezwa kikamilifu faida za mradi zitazidi gharama za mradi kwa mbali.

9. KUSITISHA MRADI

Kwa kuwa kusitisha mradi kutafanyika katika siku za usoni, masharti maalum ya kupunguza athari kwa ujumla ni yenye kutokuwa na uhakika. Kwa mtazamo huu, hatua maalum za kupunguza athari zinazohusiana na mazingira ya kazi za kusitisha mradi haziwezi kupendekezwa kwa sasa kwa kiwango cha uhakika.

10. MUHTASARI NA HITIMISHO

Mradi uliopendekezwa utakuwa na manufaa makubwa ya kijamii na kiuchumi kwa watu wa Tanzania, taifa na jumuiya ya kimataifa kwa ujumla. Mradi unahusisha athari ndogo za kimazingira ambazo hatua za kupunguza athari zimechukuliwa na kuingizwa kwenye muundo wa mradi.

Kwa kuzingatia yaliyoelezwa hapo juu, inaweza kuhitimishwa kuwa mradi uliopendekezwa baada ya kukamilika hautakuwa na athari kubwa iwapo hatua za kupunguza athari zilizopendekezwa zitatekelezwa kikamilifu na kwa wakati. Athari zilizotambuliwa zitasimamiwa kupitia hatua za kupunguza athari zilizopendekezwa na utaratibu wa utekelezaji uliowekwa kwenye EIS hii. Mhusika wa mradi ameahidi kutekeleza mapendekezo yote yaliyotolewa kwenye EIS hii na kuendelea kufanya ukaguzi na ufuatiliaji wa mazingira.